Adroddiad i'r:	Pwyllgor yr Iaith Gymraeg
Dyddiad y Cyfarfod:	18 Rhagfyr
Aelod / Swyddog Arweiniol:	Bobby Feeley / Nicola Stubbins
Awdur yr Adroddiad:	Margaret Watkins, Swyddog Datblygu Staff
Teitl:	Fframwaith Mwy Na Geiriau

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?
Mae'r adroddiad am y gwaith a gyflawnwyd mewn perthynas â datblygu'r fframwaith Mwy Na Geiriau.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?
Hysbysu'r aelodau o'r cynnydd mewn perthynas â'r fframwaith.

3. Beth yw'r Argymhellion?
I nodi cynnwys yr adroddiad.

4. Manylion yr adroddiad

Mae 'Mwy Na Geiriau' yn fframwaith sy'n hyrwyddo'r iaith Gymraeg mewn Iechyd, Gwasanaethau Cymdeithasol a Gofal Cymdeithasol. Nod y fframwaith a gyhoeddwyd yn 2012 yw sicrhau bod sefydliadau yn cydnabod bod yr iaith yn rhan annatod o ofal a bod pobl sydd angen gwasanaethau yn y Gymraeg yn cael eu cynnig. Gelwir hyn y "Cynnig Gweithredol".

Fel rhan o'r fframwaith 'Mwy Na Geiriau' mae angen sicrhau bod dinasyddion yn:

- derbyn gofal priodol mewn iaith o ansawdd uchel;
- cael mynediad i wasanaethau iaith Gymraeg ar draws wasanaethau cymdeithasol a gofal cymdeithasol pan fyddant eu hangen;
- cael eu sicrhau trwy'r ddarpariaeth 'Cynnig Gweithredol' eu bod yn cael eu trin ag urddas a pharch

O fewn Gwasanaethau Cymdeithasol Sir Ddinbych mae ymrwymiad amlwg i gyflawni newid ac i wella gwasanaethau er mwyn sicrhau bod yr angen iaith Gymraeg yn gydran allweddol o ofal, i gynnwys gwasanaethau a ddarperir gan y sector annibynnol a'r trydydd sector.

Ar gyfer 2017-18, bydd y Cyngor yn cymryd y camau gweithredu canlynol:

- darparu manylion ar sut y mae gwasanaethau yn cwrdd ag anghenion siaradwyr Cymraeg ynghyd â thargedau i sicrhau gwelliant;
- sicrhau bod galluoedd iaith Gymraeg a chymhwysedd staff yn cael eu sefydlu yng ngweithdrefnau adnoddau dynol a recriwtio;
- rhannu arfer da wrth ddarparu gwasanaethau iaith Gymraeg a sut i wneud "Cynnig Gweithredol" gyda'r holl staff wedi eu cyflogi yn uniongyrchol neu o fewn gwasanaethau wedi'u comisiynu:

- darparu hyfforddiant ac adnoddau iaith i'r holl staff a chyfleoedd i siaradwyr Cymraeg i wella'u hyder wrth gyflawni gwasanaethau yn y Gymraeg.
- darparu rhyngwynebau a meddalwedd Gymraeg (fel Cysgliad) i staff gwasanaethau cymdeithasol a gwasanaethau gofal cymdeithasol er mwyn eu helpu i weithio'n ddwyieithog.

- Mae Llywodraeth Cymru yn gofyn am adroddiad blynyddol gan Sir Ddinbych ar gyflawni camau penodol wrth weithredu'r fframwaith. Monitro pellach o weithredu'r fframwaith yn canolbwyntio ar brofiad defnyddwyr o'r gwasanaeth a systemau monitro presennol (hy mewn arolygiadau AGGCC).

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Mae'r fframwaith yn cyfrannu at iechyd a lles preswylwyr yn ogystal â hyrwyddo'r cynnig gweithredol o dderbyn gwasanaethau trwy gyfrwng y Gymraeg. Mae hynny'n unol â'r ymrwymiad a wnaed yn Strategaeth Iaith Gymraeg y Cyngor i roi mwy o gyfleoedd i bobl gael mynediad i wasanaethau iaith Gymraeg. Paratowyd yn unol â gofynion Rheoliadau Safonau Iaith Gymraeg.

6. Faint fydd yn ei gostio a sut fydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Mae'r fframwaith yn effeithio gwasanaethau cymdeithasol yn bennaf gan fod yna groesi o ran gwaith sy'n cael ei wneud yn gorfforaethol.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o'r Effaith ar Les?

Er nad oes angen Asesiad Effaith ar Les ar gyfer yr adroddiad hwn, mae'n werth nodi rhai o'r buddion allweddol mewn perthynas â Deddf Lles a Chenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 a Safonau'r Iaith Gymraeg.

Un o gyfansoddiadau allweddol Deddf Lles a Chenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 yw cael: "Cymru â diwylliant bywiog ac iaith Gymraeg ffyniannus: Cymdeithas sy'n hybu ac yn diogelu diwylliant, treftadaeth a'r Gymraeg, ac sy'n annog pobl i gymryd rhan yn y celfyddydau, chwaraeon a hamdden".

Mae gan y Cyngor hefyd gyfrifoldeb trwy ei Safonau Iaith Gymraeg i hyrwyddo cyfleoedd i gymunedau lleol i gymryd rhan mewn gweithgareddau iaith Gymraeg.

8. Pa risgiau sydd yna ac oes yna unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Y prif risg yw'r methiant i gwrdd â chamau gweithredu wedi'u cynnwys yn y cynllun gweithredu blynyddol a phreswylwyr methu cael mynediad i wasanaethau yn eu dewis iaith.

I leihau'r risgiau, sefydlwyd grŵp monitro sy'n cyfarfod bob tri mis i gadw golwg ar y cynnydd.

Mae rhaglen o gyfathrebu a hyfforddiant wedi'i wneud i sicrhau bod holl staff gofal cymdeithasol yn deall ac yn weithgar o ran gweithredu gweithgareddau i'w cael yn y fframwaith.